

Lausunto

1(3)

26.5.2023

Sisäministeriölle

Viite: VN/30996/2022

Asia: Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain muuttamiseksi

Hovioikeus lausuu sisäministeriön lausuntopyynnön johdosta seuraavan.

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään muutettavaksi lakia rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa. Muutosesitykset koskevat eräitä salaisia tiedonhankintakeinoja ja niiden käytön edellytyksiä. Nyt ehdotetut muutokset on esitetty tehtäväksi Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain salaista tiedonhankintaa koskevaan 3 lukuun. Ne vastaavat pääosiltaan hallituksen esityksen HE 217/2022 vp perusteella pakkokeinolain 10 lukuun tehtyjä muutoksia. Muutokset ovat pääosin tarpeellisia ja uudistusesitys on lähtökohtaisesti kannatettava. Joidenkin ehdotettujen muutosten osalta perustelut kuitenkin kaipaavat täsmennystä. Edellä mainituista seikoista tehtyjä huomioita on seuraavassa käsitelty pykäläkohtaisesti tarkemmin.

Lain 16 ja 55 §:ien muutokset, joilla on täsmennetty käytettyjä määritelmiä ja jotka vastaavat pakkokeinolain ja poliisilain vastaavien määritelmien muutoksia, eivät anna aiheutta lausua niistä enempää.

Ehdotettu 18 §:n 3 momentin täsmennys luvan alkamishetkestä on tarpeellinen selvennys, joka yhtenäistää tältä osin vaihtelevaa oikeuskäytäntöä.

Hovioikeus katsoo, että lain 18 §:n 4 momenttiin ja 39 §:ään tehtävät muutokset, joilla pääsäännöksi tulee luvan myöntämisen henkilösidonaisuus ja ainoastaan tuntemattomien epäiltyjen osalta vaatimus tulisi kohdistaa tiettyyn telepäätelaitteeseen tai -osoitteeseen, ovat kannatettavia ja ne säästävät viranomaisten resursseja. Hovioikeus pitää tarpeellisena perusteluissa olevaa selvennystä siitä, että samaan henkilöön kohdistuvien, myöhemmin ilmenneiden ja aloitettujen uusien telepäätelaitteiden ja teleosoitteiden valvonta ei tarvitse erillistä yksittäistä lupaa, mutta myös tällaista myöhemmin aloitettua valvontaa koskee alkuperäisen päätöksen voimassaoloaika.

Kun luvan myöntäminen tuomioistuimessa muuttuu henkilösidonaiseksi, 4 momenttiin tehtävä lisäys siitä, että pidättämiseen oikeutettu virkamies tekee

26.5.2023

toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista erillisen päätöksen, jossa tulee nimenomaisesti perustella, miksi toimenpiteen kohteeksi on valittu juuri kyseessä olevat teleosoitteet tai telepäätelaitteet, on laillisuusvalvonnan ja epäillyn oikeusturvan kannalta tarpeellinen ja kannatettava.

Samoin kannatettavia ovat esityksessä mainituin perustein 52 §:n muutokset, joiden mukaan televalvontaa koskevassa ilmoituksessa tiedonhankinnan kohteelle olisi yksilöitävä toimenpiteen kohteena olleet teleosoitteet ja telepäätelaitteet ja kohteelle ilmoittamisesta on jatkossakin samalla ilmoitettava kirjallisesti luvan myöntäneelle tuomioistuimelle. Lainmuutoksen johdosta epäilty ja tuomioistuin saavat henkilösidonaisuuteen siirtymisestä huolimatta edelleen tiedon siitä, mihin telepäätelaitteisiin ja teleosoitteeseen kyseisiä pakkokeinoja on kohdistettu.

Ehdotettuja 23 §:n 4 momentin lisäystä tietoverkossa tapahtuvasta peitelystä tiedonhankinnasta, 25 §:n 2 momentin muutosta teknisen kuuntelun kohdistamista tekniseen laitteeseen sen sijaintipaikasta riippumatta sekä 44 §:n muutosta teknisen laitetarkkailun lisäämisestä pakkokeinolain 10 luvun 52 §:ssä säädettyyn kuuntelu- ja katselukiellon soveltamisalaan, on pidettävä perusteltuina ja kannatettavina.

Ylimääräisen tiedon käyttämisen osalta esitysluonnoksessa ehdotetaan, että ylimääräisen tiedon käyttö sallittaisiin Rajavartiolaitoksessa palvelevan henkilön epäillyn lahjuksen ottamisen (rikoslain 40 luvun 1 §), virka-aseman väärinkäyttämisen (rikoslain 40 luvun 7 §) ja virkasalaisuuden rikkomisen (rikoslain 40 luvun 5) selvittämisessä.

Tältä osin esitysluonnoksessa on todettu, ettei Rajavartiolaitoksessa ei ole ollut virkatoimien hoitamiseen liittyviä korruptio- tai lahjontaepäilyjä. Esitysluonnoksen mukaan esimerkiksi laittoman maahantulon järjestämisrikollisuuteen liittyä kuitenkin suuriakin rahasummia ja tekijöillä saattaa olla tarvetta yrittää vaikuttaa viranomaisten toimintaan tai saada tietoa tutkinnassa paljastuneista seikoista, esimerkiksi silloin kun Rajavartiolaitos selvittää laittoman maahantulon järjestämistä. Esityksen mukaan virkarikokset, kuten esimerkiksi virka-aseman väärinkäyttäminen, vaikuttavat haitallisesti yhteiskuntamoraaliin ja niiden selvittämisintressi on suuri, minkä vuoksi ylimääräisen tiedon käyttäminen edellä mainittujen rikosten selvittämiseksi ehdotetaan sallittavaksi laissa tarkemmin säädettyin edellytyksin.

Epäillyn lahjuksen ottamisen osalta esitys vaikuttaa perustellulta, jos ylimääräisellä tiedolla saadaan sellaista tietoa, joka osoittaa Rajavartiolaitoksen palveluksessa toimivan henkilön konkreettisesti menettelevän virkatoimessaan jollain rikoslain 40 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Hovioikeus katsoo, ettei

Lausunto

3(3)

26.5.2023

estettä ylimääräisen tiedon käyttämiselle tältä osin ole. Sen sijaan kahden viimeksi mainitun rikoksen osalta erilaisia tekotapoja on runsaasti ja tulisi tarkkaan harkita, kuinka pitkälle meneviä poikkeuksia ylimääräisen tiedon käytölle säädetään, varsinkin kun perustelujen mukaan tämän tyyppisiä epäilyjä ei Rajavartiolaitoksessa ole ollut.

Ehdotettua 50 §:n selvennystä televalvonnan, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttämisestä on pidettävä perusteltuna ja kannatettavana.

Lausunnon on hovioikeudessa valmistellut hovioikeudenneuvos Eero Nikkarinen.

Presidentti

Asko Välimaa